

BURENBRIEF

MAART 2024

THEMA -NUMMER

**Noodlottige brand te
Gasselte.**

**Grootvader en kleinzoon
omgekomen.**

Burenbrief

Maart 2024

Inhoud

1 Voorpagina

2 Mededelingen

3 Van de redactie: Siddering

4 Verhalen: Tragedie te Kostvliès

5 Het decor: Kostvliès toen

6 Feiten: Waar stond het pand?

7 De man en zijn perceel

8 Graf Hendrik Pieters

9 Fruitbomen. Kern met Pit.

10 Recept van Leah

Colofon

De redactie probeert *onafhankelijk* te zijn van clubs, stichtingen, verenigingen en overheden.

Rubrieken van Vereniging de Hamerlanden hebben een groene steunkleur plus logo.

Gratis toezending Burenbrief op uw mailadres.

Redactieadres:
andringaton@gmail.com
Kostvliès 41
9462 TP Gasselte

MEDEDELINGEN

NLdoet
16 maart 2024
09:00 – 13:00 uur

In goed overleg organiseren zowel de Kranenborgschool als de Hamerlanden op 16 maart NLdoet.

- In de Kranenborgschool beginnen we met het aftimmeren van de zolderruimte. Er is binnen en buiten school wat onderhoud te doen.

- Bij het Zandgat gaan we aan het werk met de voorbereiding van de zonneweide aan het water.

Ook maken we een begin met de aanleg van de waterbaan. Rond het Zandgat is wat onderhoud nodig. Daarnaast gaan we ervoor zorgen dat er voldoende compost, mest en kalk rond de fruitbomen komt te liggen.

Om 09.00 uur staat de koffie klaar op beide locaties.

Om 12.00 uur sluiten we de werkzaamheden af en gaan we gezamenlijk lunchen in de Kranenborgschool.

AANMELDING

Het is handig om vooraf te weten wie er meedoet op 16 maart. Meld je uiterlijk 13 maart **alsjeblieft** aan bij Silke of Marjan en vermeld ook het onderdeel waaraan je gaat meedoen.

Marjan:

secretaris@dehamerlanden.nl

Silke:

secretaris@kranenborgschool.nl

AGENDA

16 maart	09:00 u	NLdoet
23 maart	09:00 u	NLSchoon
23 maart	13:30 u	Bloemschikken
16 april	19:30 u	Algemene ledenvergadering Vereniging de Hamerlanden
24 april	20:00 u	Jaarvergadering St. Meester J. Kranenborgschool
25 mei	11:00 u	Kostvliès ruimt op (Zandgatmarkt)

In de zomer van 2025 zal het Oostermoerfeest in Gasselte gehouden worden.

Het lijkt ons leuk om hier met Kostvliès ook actief aan deel te nemen. We hopen natuurlijk dat iedereen net zo enthousiast is als wij en dat we er samen een leuk en gezellig feest van kunnen maken. We zullen u op de hoogte houden van de verdere vorderingen.

Denise Eilering (Kv 8)

Jeanette Kuipers (Kv 13)

Het Oostermoerfeest of gewoonweg Oostermoer is een feest met een lang verleden. Destijds was de doelstelling: het organiseren en bevorderen van tentoonstellingen in het belang van de landbouw. Tegenwoordig is het een feest voor de hele bevolking in de vijf Oostermoer regio's.

Bij toerbeurt verzorgt een dorp in het gebied ieder jaar het Oostermoer.

Meer informatie is te lezen op:

<https://oostermoerfeest.nl/organisatie/oostermoer-ttv/>

Van de redactie

ER MOET EEN SIDDERING DOOR HET LAND ZIJN GEGAAN.

In landelijke en lokale kranten verscheen berichtgeving over de tragedie in Kostvliet op 9 augustus 1935, waarbij een grootvader en kleinzoon omkwamen bij een onweer.

Vragen, vragen, vragen

Wie en waar?

Met uitzondering van het Nieuwsblad van het Noorden hebben de bladen (van A'dam tot Ned. Indië) het over de bewoner H. P. Kostvliet.

Nieuwsblad noemt hem arbeider H. Pieters, maar dan wel wonend te Kostvliet (!).

Nadere info over personen en locatie van de brand ontbrak in de berichten. Geen noemt een huisnummer.

De redactie deed een eerste rondgang met de vraag: Welke woningen in Kostvliet zijn kort na de brand nieuw gebouwd of verbouwd?

Al gauw bleek, dat meerdere panden voor de blikseminslag 'in aanmerking kwamen'.

Interviews volgden o.a. door Linda Kiers, Ina Plat en Ton Andringa met de 'oudste' bewoners, al of niet naar elders vertrokken. De gesprekken leverden veel op. Toch bleven er onduidelijkheden. Bijvoorbeeld: waarom werd het huisje niet herbouwd?

Hoopvol snuffelen

Archief Gemeente Aa en Hunze had desgevraagd totaal niets te bieden.

Onze hoop was bij het Drents Archief en het Kadaster. Een terechte hoop.

Het Drents Archief bood enkele foto's plus teksten.

Het Kadaster leverde kaarten, maar ook eigendoms-geschiedenis van gronden, panden en perceelbegrenzinger vanaf 1832. Dus naar Johanne Vonk, Publieksadviseur Archieven.

Zij kent de weg in het doolhof van archieven en door het kadastrale gangenstelsel.

Johanne

De locatie en meer

Stuk voor stuk rolden er steeds meer gegevens uit haar handen.

Het bleek nu mogelijk de plek van het afgebrande pand nader te lokaliseren.

Er kwam ook een ongekend item over eigendom/pacht boven het maaiveld. Een echt onverwachte ontdekking.

VERHALEN

Tragedie te Kostvlies

HET IS HALF NEGEN IN DE AVOND VAN 9 AUGUSTUS 1935 EN DE TWAALFJARIGE JAN IS OP BEZOEK BIJ DE BUREN VAN ZIJN OPA.

In de verte hoort hij een dof gerommel, alsof een zwaar onweer nadert.

'Ik ga maar gauw terug naar opa', zegt hij verblekend. De burens zeggen hem dat het nu niet veilig is om terug te lopen, maar Jan is vastberaden en trekt de deur achter zich dicht.

Een half uur later volgt een flits, gevolgd door een onheilspellend lang nadreunende slag.

Nauwelijks tien minuten later slaan er vlammen uit het met riet bedekte huisje dat eenzaam een eindje van de weg door Kostvlies staat.

Van de bewoners geen spoor

Het huis dat door de bliksem werd getroffen, is van Hendrik Pieters.

Toen zijn burens Cornelis en Annie Dokter bij het huis aankwamen, was het al een laaiende vuurzee. Pogingen om het vuur te doven faalden bij gebrek aan bluswater.

Van Pieters was geen spoor te bekennen, noch van zijn kleinzoon Jan, die enkele dagen bij zijn opa logeerde. Al spoedig kwam men tot het inzicht, dat beiden zich nog in de woning moesten bevinden.

In de puinhoop die overbleef, ontdekte men eerst het lijk van Pieters vlakbij de buitendeur van het achterhuis, en later het lijk van de kleinzoon in de woonkamer.

Volgens de 'lijkarts' waren ze getroffen door het onweer.

Johanne Vonk

Henny Braam (99) weet nog dat er in 1935 een brand was geweest waarbij een opa en kleinzoon waren omgekomen. 'De opa heette Hendrik Pieters. Hoe zijn kleinzoon heette, weet ik niet meer.

De opa woonde in een huisje achter op het zandpad tegenover waar de drieling woonde. *(Dit is Kostvlies nr 2. red.)*

De bliksem was ingeslagen op een paal achter het huis en de opa en kleinzoon lagen dood voor het huis.

Het huis brandde af.

De kleinzoon ging altijd naar familie in Eexterveenschekanaal en zijn broer altijd naar Kostvlies naar opa. Dat jaar 1935 hadden ze een keer geruild. De broers woonden in Holland en gingen elk jaar naar Drenthe.'

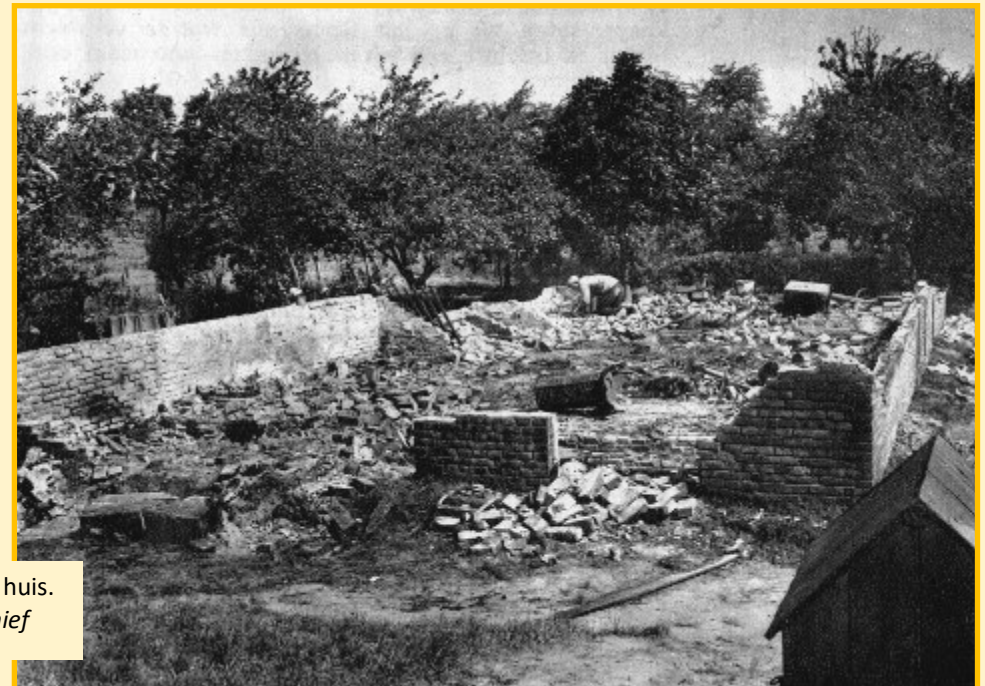
Dina Wieringh

'Uit overlevering bekend, dat Hendrik Pieters woonde op de grond waar later het pand van Hoepman gebouwd werd. (nr 21) Eerdere bewoner mogelijk Dokter.

Het betrof een soort plaggenhut; deze stond verder terug op het perceel. Na de brand vond geen herbouw plaats. Later kwam dichterbij de weg het huis nr 21 te staan.'

Linda Kiers: Verhaal van mijn oma: 'De kleinzoon, was bij het gezin Dokter op bezoek. Hij logeerde bij zijn opa. Er brak een vreselijk onweer uit. Ze probeerden de jongen over te halen om te blijven. Het was zo niet veilig om terug te lopen. De kleinzoon wilde perse terug. De bliksem sloeg in in de boerderij van de opa en de boerderij brandde af. De jongen en de opa zijn daarbij omgekomen.'

In mijn herinnering vertelde oma dat de boerderij achter op het land stond bij Hoepman.

Resten van het afgebrande huis.
collectie Drents Archief

Het plaatselijke decor rond blikseminslag augustus 1935

Kostvliet 1920 –1930

Collectie Hist. Ver. der Gemeente Gasselte

De foto toont links aan de weg bomen kersvers geplant. De palen rechts zijn op latere foto's voorzien van elektriciteitskabels. De weg lijkt verhard. Veel andere wegen in de directe omgeving waren toen nog zandpaden. Langs de weg stonden plaggenhutten, een enkele tot in de jaren '60.

De tijd van de 'nomadische' Gelderse eekschillers was voorbij. (Voor het looien van leer was de eikenbast vervangen door chemisch spul.) Enkelen uit Nunspeet, Ermelo en omgeving hadden zich in Kostvliet blijvend gevestigd als keuterboer, landarbeider of ambachtsman.

Inmiddels waren deze Klaassens, Dokters en Van 't Hoff's aangevuld met overeenkomstige agrariërs uit Bonnen, Gieten, Gasselte en verdere omgeving.

Daarmee veranderde Kostvliet in rap tempo; zie de kaarten .

Er waren al winkeltjes en ook het aantal behuizingen nam toe, de meeste ervan bouwde men in boerderijvorm. Sinds 1930 had Kostvliet een eigen school.

De Grensweg bleef nog lang een zandpad.

(Foto 1971 , coll. Drents Archief)

Kaart grondgebruik circa 1930

- Heide en struweel
- Bos
- Bosschages en heide
- Graanteelt
- Groengrond voor hooiwinning
- Stippen = bebouwing.

Het noordelijke deel van Kostvliet is nog niet in cultuur gebracht.

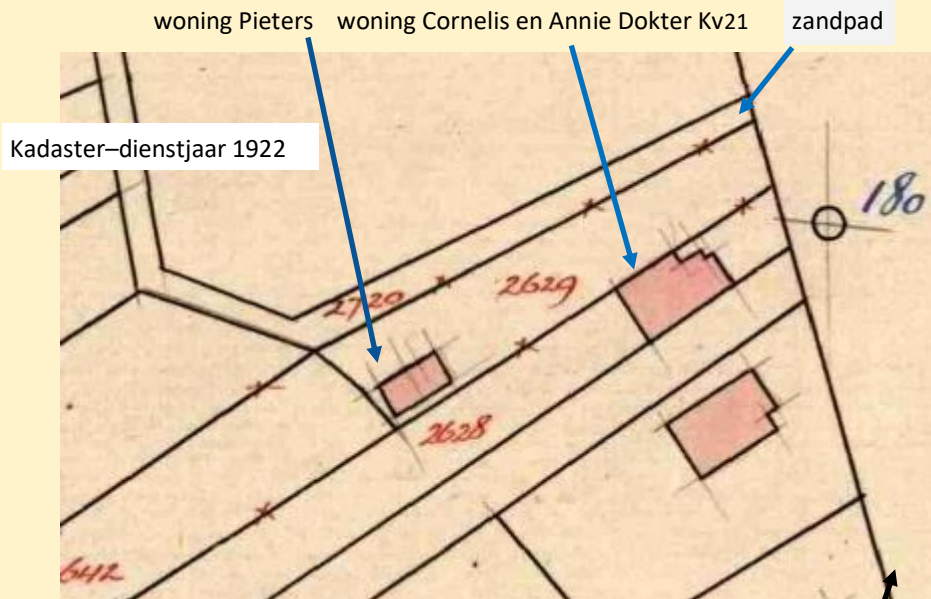
Kaart grondgebruik 1940

Tot 1930 was eeuwenlang de omvang van in cultuur gebrachte grond niet grootscheeps veranderd.

Na 1930 vond snel verdere ontginning van woeste grond plaats: uitbreiding akkerland.

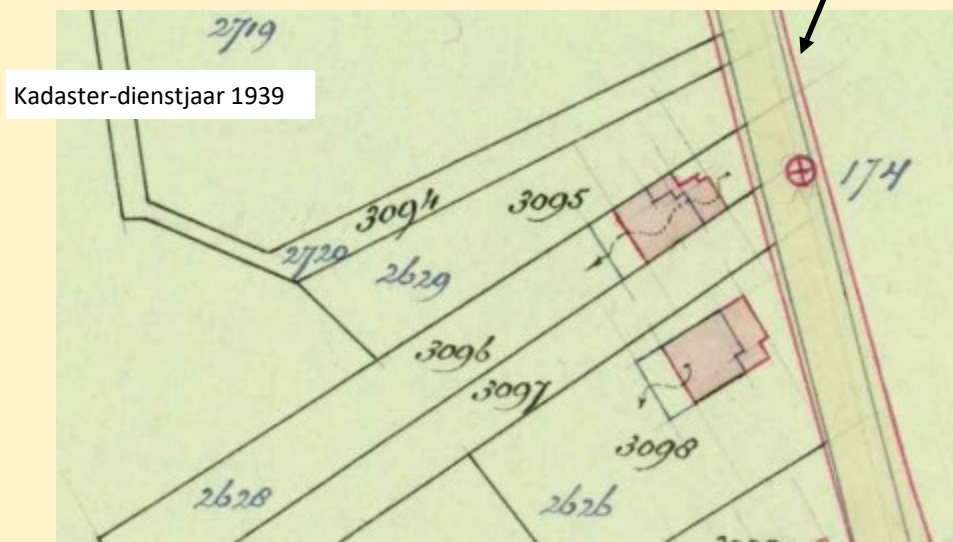
Het aantal boerderijen en overige woningen nam relatief snel toe.

Kadaster-dienstjaar 1922

Weg door Kostvliet

Kadaster-dienstjaar 1939

Het huisje is van de kaart verdwenen

FEITEN

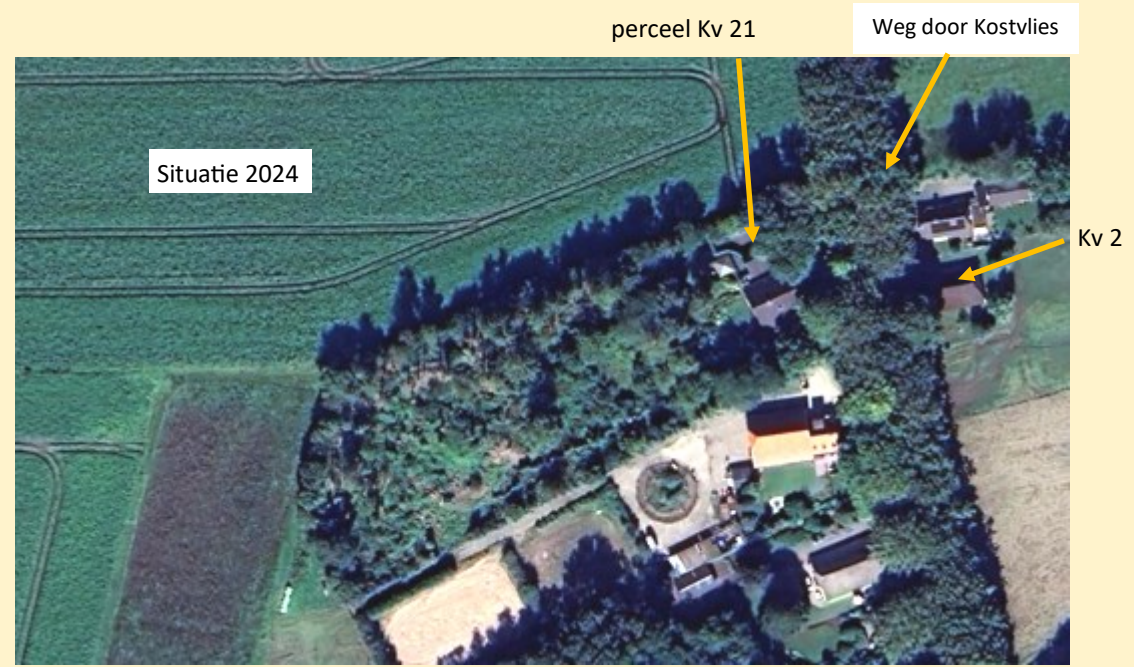
Eerste vraag:
WAAR STOND HET PAND VAN DE BRAND?

Met het verstrijken van de jaren verdween elk spoor van het huisje. Ook de herinnering onder oud-bewoners aan de locatie van de woning vervaagde. Toch gaven hun verklaringen wel houvast.

- * Oud-bewoonster Harma Kiers-Kluitenberg wijst in de richting van het perceel met het huidige huisnummer 21. Het woninkje zou daar achter op het land hebben gestaan, wat opzij.
- * Dit stemt overeen met de beschrijving van ooggetuige Henny Braam: het huisje achterop het zandpad tegenover Kv 2.
- * Ook Dina Wieringh wijst huidig perceel nr 21 aan.

Met die aanwijzing zocht het redactieteam verder in de kadastrale archieven. Kaarten en leggers *) bevestigden de beweringen.

Onmiskenbaar stond de woning van H. Pieters nabij perceel 21 aan het zandpad, dat vanaf de weg naar de akkers voert. Dit pad bestaat heden niet meer.

Situatie 2024

*) Een kadastrale legger biedt gegevens over perceelgrootte, eigendomsrechten, naam en beroep eigenaar e.d.

De man en zijn perceel

De alarmerende krantenberichten in 1935

spraken van *arbeider* Pieters. Als beroepsaanduiding lag dat niet voor de hand, gezien de situatie. We gingen speuren.

Hendrik Pieters zien we in het kadaster voor het eerst opdoemen in 1896. Hij was toen 28 jaar. Volgens het leggerartikel huurde hij in februari van Henricus Conradus Prins, landbouwer te Gasselte, 'Heide, met recht van beklemming'. Het is een lapje van 14 are en 40 centiare (ca. 100 x 14 m.). (voor beklemming zie elders op deze pagina)

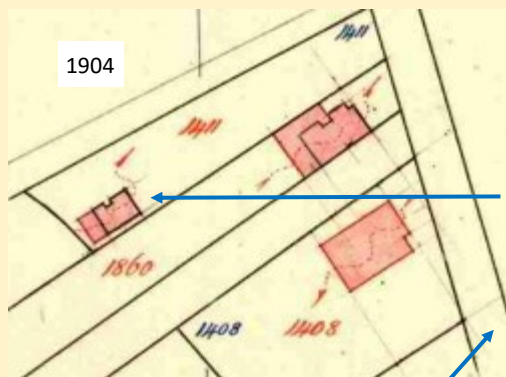
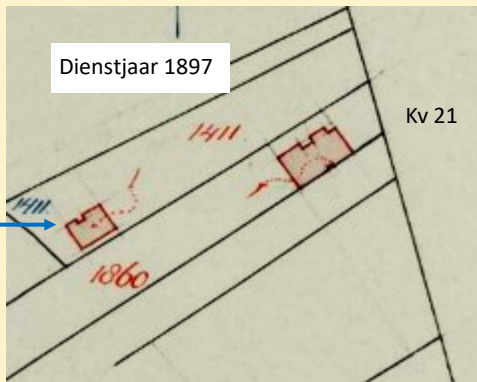
Geen stilzitter

Hendrik pakte het voortvarend aan. Uitgaande van de kadasterkaart stond er binnen het jaar een huis.

Hij trok er met vrouw en kind in. Hij wist de heide om te zetten in bouwland, het gezin met nog drie kinderen uit te breiden en bij het huis een

aanbouw te realiseren. Dat alles binnen enkele jaren.

Kortom, de man heeft niet stil gezeten.

Weg door Kostvliet

Zeven jaar later was, gelijk met het gezin, ook de boerderij uitgebreid.

Ook de buren doen aan huisuitbreiding en zelfs nieuwbouw.

KOSTVLIET ROND 1920 -'30 (foto collectie Hist. Ver. Gasselte)

De auto op de foto bevindt zich mogelijk ter hoogte van Kv21, dus ook van Pieters perceel.

Kan een gezin leven van een afgeplagd heideveldje ter grootte van 1/5 voetbalveld?

Pieters kon mogelijk ook als arbeider werkzaam zijn geweest, zoals de kranten destijds schreven.

Zijn inkomen moet toereikend zijn geweest om het pand te (laten) vergroten.

Afloop

Hendrik Pieters, weduwnaar sinds 1928, kwam in 1935 om bij de brand. Na sloop van het pand wordt het hele perceel bouwland. Het beklemrecht blijft. Dan blijkt dat Pieters voor 5/8 het beklemrecht had. Zoons en dochters voor 1/8. Het verdere verloop is (nog) niet duidelijk, maar wel dat het perceel na ruilverkaveling in 1953 opgaat in aangrenzende gronden.

Jantje

Dochter Jantje was gehuwd met H. Dokter, spoorwegbeambte in Schagen. Hun zoon Jan van 12 jaar logeerde op de fatale dag in augustus 1935 bij zijn opa. Zijn ouders kregen per radio-oproep het bericht en kwamen met de auto naar Kostvliet. Daar kregen ze te horen, dat Jan aanvankelijk bij de buren was, maar bij het uitbreken van het onweer naar zijn opa was gesnel, omdat de man ziek te bed lag.

We zijn iets bijzonders op 't spoor.

BEKLEMDE MEIER EN BLOOT EIGENAAR

Op 27 februari 1896 sloten Hendrik Pieters en de grondeigenaar Henricus Conradus Prins een onderhands – niet-notarieel - contract. Wat blijkt? Pieters nam het recht van beklemming aan. Tegen een huur te betalen aan bloot eigenaar Prins.

Bloot betekent dat Prins geen vruchtgebruik heeft van de grond. Okay, maar er is beklemming. Hoezo? Het beklemrecht kenden we van de Groninger *beklemde meiers*.

Beklemrecht

Wikipedische en dergelijke bronnen stellen dat het beklemrecht *alleen in Groningen voorkomt*.

De Burenbrief kan daar aan toevoegen:

..en ook in Kostvliet.

Het beklemrecht is een soort eeuwigdurende pacht met een vaste huursom. Bijkomende bepaling is, dat bij opzegging, de meier (pachter) alle investeringen vergoed krijgt.

Een win-win situatie: de eigenaar is tot onbepaalde tijd verzekerd van de huursom, de pachter kan risicoloos bouwen, zowel een huis als overige opstallen. En dat 'beklemt de grond'.

Kortom: de meier kan zich gedragen als eigenaar van het onroerend goed, behalve van de grond eronder.

Kapot recht

Pieters en later zijn eventuele erfgenamen zaten gebeiteld. De jaarlijkse huursom van **4 gulden** kon nooit en te nimmer hoger worden.

Er school evenwel een addertje onder de beklemming. Zou Pieters drie jaar achtereen in gebreke blijven, dan kwam er *caduciteit*: het beklemmingsrecht was dan kaduuk.

Dat betekende, dat grond en opstallen zonder beperkingen in handen van de eigenaar kwamen.

Algemene begraafplaats Gasselte

**RUSTPLAATS
VAN
HENDRIK PIETERS
GEB. TE GIETEN
DEN 17 OCT. 1867
OVERLEDEN TE KOSTVLIES
DEN 9 AUG. 1935**

Fruitbomen

De fruitbomen bij het Zandgat staan er niet al te florissant bij. De oorzaak hiervan is voornamelijk het gebrek aan organische stof in de grond: water verdwijnt snel de pure zandgrond in en daarmee ook de voedingsstoffen.

Volgens Vreugdenhil (leverancier van de bomen) kunnen we de bomen helpen met een dikke laag mulch (compost) rondom de bomen. Bij een regenbui blijft het water dan langer beschikbaar voor de bomen en kunnen de uitgespoelde nutriënten worden opgenomen. Door rond de bomen in een stervorm sleuven te graven en die ook te vullen met compost, stimuleren we de wortels verder naar buiten te groeien. De compost verrijken we met (koe)mest en kalk; de laag mulch sluiten we af met blad, zodat er geen of minder gras gaat groeien rond de boom.

Kern met Pit dag

20 januari 2024

Het afgelopen jaar hebben we hard gewerkt aan het Kern met Pit-project 'Beleefpad in het Hamerlanderhout'.

We hebben de doelstellingen gehaald voor 1 januari 2024. Katalys heeft ons daarom uitgenodigd voor de Kern met Pit-dag op 20 januari jl. in de Havixhorst te Schiphorst.

Na de ontvangst (koffie) en een rondje over de markt met nieuwe projecten werd de bijeenkomst geopend door Niek Kuizenga, bestuurslid van het Drentse Landschap.

Daarna mochten alle acht deelnemers van 2023 een pitch houden over hun project. Wij hebben het filmpje over het beleefpad laten zien en o.a. gezegd dat samen een klus klaren de verbinding in de buurt versterkt. Tijdens de pitch zijn cartoons gemaakt van de projecten.

Na een korte pauze hebben we deelgenomen aan de workshops 'social media' en 'fondsenwerving'.

Bestuursleden met cheque á € 1000,00

Om 12:00 uur maakte de jury bekend wie de winnaar van 2023 was geworden. De Hamerlanden kreeg een lovend juryrapport, daar kunnen we sowieso trots op zijn. In de speech bij de uitreiking van de hoofdprijs leek het even of wij de gelukkigen zouden zijn, maar in de laatste zin bleek dit niet het geval. De prijs ging naar Annerveensche kanaal; in ieder geval binnen de gemeente Aa en Hunze.

Wij gingen na een uitstekende lunch naar huis met een cheque van 1000 euro en een plaquette.

Marian Doyer

Zevenblad, wildplukgeluk Soldaten-diner

In de tijd van de Romeinen namen verkenners, die voor de troepen uit gingen, het zevenblad mee. Zij plantten en zaaiden het hier uit, zodat het als voedsel kon dienen voor de legioenen. Het groeit sindsdien overvloedig en wil je het in je tuin kwijt, dan rest slechts één middel: verhuizen. En toch, wees er blij mee.

Die Romeinen hadden het goed bekeken: zevenblad is rijk aan voedingsstoffen en mineralen.

De blaadjes zijn in het vroege voorjaar het lekkerst. Dankzij de kruidige smaak vormen ze een heerlijk ingrediënt voor hartige groententaart, soep, pesto of roerbakshotel.

Je kunt het ook door de salade snipperen.

Recept van Leah

PASTA MET GROENTEN EN ZEVENBLAD

INGREDIËNTEN:

- * 150 gram pasta
- * 1 vergiet vol zevenblad
- * scheut olie
- * 2 rode uien
- * stukje gemberwortel
- * 1 teen knoflook
- * 1 winterpeen
- * 1 rode paprika
- * 2 theelepels kerrie
- * snufje cayennepeper
- * scheutje tamari (of sojasaus)

BEREIDINGSWIJZE

- * Kook de pasta volgens de aanwijzingen op de verpakking en giet deze af.
- * Snijd het zevenblad in grove stukken en zet dit apart.
- * Pel en snipper de ui.
- * Snijd de gemberwortel en knoflook in kleine stukjes.
- * Snijd de peen en paprika in stukjes.
- * Verhit de olie in een wok.
- * Fruit de ui hierin, voeg de gember en wortel toe en roerbak tot de wortel bijna beetgaar is.
- * Voeg dan de paprika, kerrie, cayennepeper, tamari toe.
- * Bak dit even mee tot de groenten beetgaar zijn.
- * Voeg dan het zevenblad toe en roerbak nog kort totdat het goed geslonken is.
- * Meng alles door de pasta en verwarm nog kort vlak voor het opdienen.

www.inhetwildeweg.nl